

"ישראל – הבית שלנו"

הצעה לפריסה שנתית

הפריסה השנתית המוצעת כאן מיועדת להוראת המקצוע 'מולדת חברה ואזרחות' בכיתה ג' בעזרת ספר הלימוד "ישראל הבית שלנו". פריסה זו היא תוספת למידע המובא במדריך למורה המצורף לספר. תמצאו בה את פריסת התכנים על פני שנת הלימודים, את מספר השיעורים שיוקדשו לכל פרק, את הנושאים המרכזיים ואת המיומנויות החשובות בתמציתיות. הפירוט הרחב והמדויק מופיע במדריך למורה, ולכן אין להסתפק בפריסה זו, אלא חשוב מאוד להסתייע במדריך למורה. לנוחותכם מובאות בפריסה זו הפעילויות המתוקשבות המלוות את הספר ומוטמעות בספר הדיגיטלי באתר וויזדי.

בהצלחה ובהנאה!



שער ראשון

היישובים בישראל – מקומות ואנשים

פרק 1 - עיר וכפר - איפה אני גר?

אדם וטבע ביישוב ובסביבה הקרובה

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתיבה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזדי
אלול - ספטמבר 3 שיעורים	1) עמ' 9-11: היכרות עם מגוון סוגי יישובים התלמידים יכירו את דמויות הילדים שילוו את הלימוד בספר וייחשפו לשוני בין דמויות הילדים. התלמידים יתחברו לדמויות, למקומות ולמושגים המוזכרים בפרק דרך שאלות המקשרות את הנושא לעולמם האישי. עמ' 14-15: איתור היישוב שבו גרים, תיאורו בכתב או בדרך יצירתית אחרת	אוצר מילים ומושגים: יישוב, עיר, קיבוץ, מושב, יישוב קהילתי עמ' 9: התרשמות ממפה (במבט ממזרח למערב) תמונות של מקומות יישוב שונים	איתור מידע שימוש במידע כתיבה אישית על המשפחה ועל מקום היישוב של התלמידים חריזה	העשרה שפתית: אפשר לכתוב מכתב לאחת מהדמויות המלוות את הספר, או לכתוב להן שאלות. העשרה שפתית: אפשר לזהות חרוזים בקטעים ולכתוב אותם במחברת, ואפשר להוסיף חרוז לכל זוג חרוזים.	סוגים שונים של יישובים
	2) עמ' 12-13: חשיבה על הפעילויות המועדפות לעשייה יחד או לחוד ועמידה על היתרונות הטמונים בעשייה משותפת ובחיים יחד ביישוב התלמידים יכירו שירותים שונים שמהם נהנים תושבים החיים יחד ביישוב, וידרגו אותם לפי סדר החשיבות.	אוצר מילים ומושגים: יתרונות, אוכלוסייה, תשתיות	הבעת דעה ניהול דיון מיון	אפשר לקיים מעגל משתף ובו התלמידים עוברים בין החברים ובודקים, דרך הטבלה שבנו, מה דומה ומה שונה בין ההעדפות האישיות שלהם ובין ההעדפות של חבריהם. התלמידים ישוחחו על כך בכיתה ויעמדו על השוני בצרכים וברצונות של כל אחד.	
	3) עמ' 16-17: מחשבות בעקבות מפגש עם חבר מיישוב אחר התלמידים יקראו שיר שכתבה נעמי שמר, ויכתבו על מפגש עם חבר מיישוב אחר, יעיינו במפה ויאתרו את היישוב שלהם. עמ' 18: סוגרים עניין – היישוב שלי	מפגש עם שיר: "יש לי חבר" / נעמי שמר הכרת עם מפה (מודעות גלובלית)	איתור מידע פיתוח כישורים חברתיים	העשרה שפתית: אפשר לחזור על נושא החריזה: לחפש חרוזים בשיר ולשים לב להבדל בקטעים מעמ' 14-15, הפעם החרוזים אינם מופיעים בהכרח בשורות סמוכות. העשרת הידע על מקומות בארץ: אפשר לשחק בתפוזרת של ערים בארץ. אפשר להכריז על אות, והתלמידים ימנו מקומות בארץ המתחילים באות הזו. מהמתקדמים אפשר לבקש למיין את שמות המקומות שהתלמידים אמרו, לפי סוג היישוב.	

פרק 2 - היישוב שלי וסביבתו הטבעית

אדם וטבע ביישוב ובסביבה הקרובה

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתביה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזי
תשרי - אוקטובר 4 שיעורים	1) עמ' 19-22: הכרת המושג "נוף", תצפית על הנוף הנשקף מחלון ביתם של התלמידים את משימות 1 ו-2 בעמ' 22 אפשר לתת לתלמידים כשיעורי בית: הילדים יכינו שקופית ובה צורת הנוף שבחרו.	אוצר מילים ומושגים: נוף, צורות נוף, מאגרי מים, נוף טבעי ונוף מלאכותי, יתרונות וחסרונות הכרת טופוגרפיה במפה מפגש עם שיר: "הארץ שלי" / רחל שפירא מגוון תמונות של צורות נוף מגוונות	הבעת דעה התאמה אוריינות דיגיטלית	מומלץ לשים לב להמלצות לסרטונים במדריך למורה. אפשר לתת לתלמידים להשוות בין הנופים השונים הנשקפים מחלונות ביתם, ולמצוא תלמידים שציירו נוף דומה לנוף שלהם. התלמידים יכולים לבצע פעילות יצירתית: יצירת חלון .	
	2) עמ' 22-23: הבחנה בין נוף טבעי לבין נוף מלאכותי	אוצר מילים ומושגים: נוף טבעי, נוף מלאכותי, מעשה ידי אדם	המשגה ניסוח שאלות	מומלץ לצאת עם התלמידים לסיור בחוץ, להתבונן בסביבתם ולזהות את צורות הנוף הטבעיות והמלאכותיות הנמצאות בה.	
המשך: תשרי - אוקטובר 4 שיעורים	3) עמ' 24-25: ההשפעה שיש לפני השטח הטבעיים ולאקלים על צורות ההתיישבות	אוצר מילים ומושגים: פני השטח, אקלים כתבה עיתונאית	איתור מידע שימוש במידע	אוריינות דיגיטלית: לאחר שלמדו על גידול התמרים בערבה באקלים החם, בקשו מהתלמידים לחפש אילו גידולים מתאימים לאזור בארץ שבו האקלים קר. הצעה לחמ"ד: בספר יהושע מסופר על חלוקת הנחלות. אפשר לשוחח מדוע בחר כל שבט בנחלה המסוימת שלו, ואיך פני השטח באותה נחלה סייעו לשבט בצרכיו הייחודיים. אפשר לדון בשניים וחצי השבטים שביקשו לא להיכנס לארץ בעקבות השטח הייחודי המתאים לצורכיהם בעבר הירדן המזרחי.	צורות נוף והשפעתן עלינו
	4) עמ' 26-27: מציאת האיזון הראוי בין הצורך להתפתח ולהקים יישובים לבין הרצון להגן על הסביבה עמ' 28: סוגרים עניין – שמות של יישובים, הקשורים לצורת הנוף באזור		חשיבה ביקורתית הבעת דעה פיתוח מעורבות, אכפתיות ויוזמה	אפשר לתת לתלמידים לערוך רשימה של התנהגויות השומרות על הטבע ועל הסביבה, ויש להן יכולת השפעה על כך (למשל: איסוף זבל בטיול, שימוש מופחת בכלים חד-פעמיים, רכישת מוצרי "יד שנייה", מחזור וכדומה). אפשר לבחור יעד כיתתי שהתלמידים יקדמו בבית הספר ובסביבתם. אפשר להקרין את הסרטון על היישוב האקולוגי "אדמה". מדור משחקים ונהנים: כל זוג תלמידים יבחר עץ הגדל בארץ, ויכין לו חידת ציורים.	שומרים על הנוף הטבעי

פרק 3 - היישוב שלי - מקום של בני אדם

אדם וטבע ביישוב ובסביבה הקרובה: ארגון המרחב

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתביה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בווידי
חשון - נובמבר 3 שיעורים	עמ' 29: הכרת המושג "מרחב", הבחנה בין מרחב פרטי למרחב ציבורי, וזיהוי סוגי המרחבים בסביבה האישית עמ' 30-31: שימושי הקרקע השונים ביישוב ואיתורם במפה ובתמונות	אוצר מילים ומושגים: מרחב, מרחב פרטי, מרחב ציבורי, שימושי קרקע שימוש במפת יישוב	איתור מידע פרשנות והיסק	אפשר לשחק במשחק "יום-יבשה" המופיע במדריך למורה (עמ' 33). אפשר להציג לתלמידים את המפה של המושב נהלל ולדון בשיקולים שהיו למתכנני המושב. המושב נבנה בצורת מעגל כך שבחלק החיצוני נמצא המרחב הפרטי (החלקות החקלאיות ופנימה יותר הבתים של החקלאים), ובמרכז נמצא המרחב הציבורי (מבני הציבור). בצורה זו אפשר לחלק את החלקות בצורה שווה, וכל אדם נמצא במרחק שווה מהמרכז אפשר לקרוא על כך עוד כאן .	שימושי קרקע
	עמ' 32-33: מהו תכנון אזורי וכיצד באה בו לידי ביטוי התחשבות בצורכי האוכלוסייה ובמאפייני השטח עמ' 34-35: חשיבות ההנגשה של המקומות הציבוריים, סוגי הנגשה שונים הקיימים במרחב	מפגש עם שיר: "אם אתה בסביבה" / יצחק קלפטר מגוון תמונות הממחישות אמצעי הנגשה	ארגון מידע (טבלה) הבעה בכתב: כתיבת מכתב רשמי רגישות חברתית	אפשר לתת לתלמידים לצייר את העיירה כפי שהיא מצטיירת מתוך השיר, ולאחר מכן לבחון אם הוסיפו מרחבים שאינם מופיעים בשיר. בעמוד 33 מובאת פעילות יישום בעזרת תצפית. מומלץ לתת אותה בעמוד 34 במדריך למורה מובאת הצעה לפעילות חווייתית, ומובאים קישורים לסרטונים. מומלץ להרחיב נושא זה בשיעורי חברה ולהכיר לתלמידים אנשים בעלי מוגבלות, ללמוד על ההתמודדות שלהם ועל היכולת שלהם להשפיע (למשל: הלן קלר, בטהובן ועוד).	המרחב הציבורי - שלך וגם שלי
	עמ' 36-37: תרומתם של השטחים הפתוחים במרחב היישובי, כלים דיגיטליים לצפייה בשטחים הפתוחים במרחב זה וניסוח כללים לשמירה עליו (לאחר לימוד בכיתה אפשר לתת לתלמידים לפעול בעמ' 37 כשיעורי בית). עמ' 38: סוגרים עניין – המרחב הציבורי ביישוב שלי	כתב סתרים גוגל ארץ – STREET VIEW היכרות עם כתיבת כללים: יש-אין, אסור-מותר	אוריינות דיגיטלית הסקת מסקנות הבעה בכתב: כתיבת כללים	דרך היכרות עם התמורות המופיעים בשלט שבעמ' 37, אפשר לתת לתלמידים ליצור תמורות משלהם, המעבירים מסר. אפשר להתאים את התמורות לצורך הקיים בבית הספר ולתלות אותם במרחב זה (אפשר לשלב פעילות זו בשיעורי זה"ב). התלמידים יכולים לכתוב זה לזה כללים נוספים בכתב סתרים ולתת לחבריהם לגלות מה כתוב. אפשר "לאמץ" שטח פתוח בסביבת בית הספר ולחשוב מה אפשר לעשות כדי לשמר ולטפח אותו.	כיצד עורכים תצפית דיגיטלית בגוגל ארץ? גלגל המזל - המרחב הציבורי ביישוב שלי

פרק 4 - היישוב שלי - קהילות ותושבים

אדם וחברה ביישוב ובסביבה יחסי הגומלין ביניהם: אני וקבוצות חברתיות ביישוב

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתובה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזדי
חשון - נובמבר 3 שיעורים	1 עמ' 39-42: הכרת המושג "קהילה" וההשתייכות אליה התלמידים ייחשפו למגוון קהילות ולפעילויות המייחדות אותן.	אוצר מילים ומושגים: קהילה, שייכות מפגש עם מודעה	התאמה הבעת דעה	צפיה בשיר "בדיוק אותו הדבר" ודיון בעקבותיו (מדריך למורה, עמ' 38) יכולים להתאים כפעילות פתיחה לפרק. העשרה שפתית: לימוד על מבנה של מודעה. פעילות חברתית: את משימת הלבבות (עמ' 40 משימה 1) אפשר לבצע בלבבות גזורים. לאחר מכן אפשרו לתלמידים להתהלך בחדר ולמצוא מי משתייך לקהילה הדומה לשלו. פעילות זו יוצרת שייכות גם מחוץ לכותלי הכיתה. מומלץ להרחיב וללמד על הקהילה האתיופית ולקשר זאת לתאריך של חג הסיגד שחל בחודש חשון.	
	2 עמ' 43-45: דילמה התלמידים יכירו בחשיבותם של הכללים וינסחו כאלה לשמירה על האווירה הבית ספרית.	אוצר מילים ומושגים: דילמה מפגש עם מודעה	ניסוח כללים גמישות מחשבתית ניהול קונפליקטים	בשיעור חברה (לאחר העבודה בעמ' 43) אפשר לשוחח עם התלמידים באילו אתגרים הם נתקלים בשילוב בין הרצונות השונים בכיתה. הדבר יכין אותם לשיח מקדם בהמשך הפרק ולבניית אמנה שתסייע להם למצוא פתרונות לאתגרים אלה. אפשר לקשר את הנושא של האי-הסכמה ליום הזיכרון לרצח רבין. בשיעורי זה"ב אפשר לצפות בסרטון של נהיגה ממדינות עולם שלישי ולשוחח על מה עלול לקרות כשלא מקפידים על חוקי התנועה, ולמה הם בעצם נועדו. דוגמה 1- אתיופיה דוגמה 2 - הודו	
	3 עמ' 46-47: היכרות עם הכלי "שיתוף ציבור" לפתרון אי-הסכמה ביישוב ותרגול השימוש בו עמ' 48: סוגרים עניין – הקהילה ביישוב שלי	אוצר מילים ומושגים: טענה, מחלוקת, שיתוף ציבור, פשרה	טיעון ושכנוע קבלת החלטות גמישות מחשבתית	בעמ' 39 במדריך למורה מובאת הצעה לפעילות. משימה לבית: התלמידים ישאלו בני משפחה באיזו מחלוקת הם נתקלו בעבר, וכיצד הם הגיעו לפתרון. כך יוכלו התלמידים להעשיר את ארגז הכלים שלהם. התלמידים יצפו בסרטון המשל " סכסוך האחים החמורים " וידונו באירוע המתואר בסרטון שניים על גשר . לאחר העיסוק בפרק יוכלו התלמידים לחבר אמנה כיתתית.	

פרק 5 - יישובים שכנים

אדם וחברה ביישוב ובסביבה ויחסי הגומלין ביניהם: יישובים אחרים בסביבת היישוב

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתביה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזדי
4 שיעורים כסלו - דצמבר	1) עמ' 49-51: השפעת האוכלוסייה על היישוב, יתרונות המפגש עם אוכלוסיות מגוונות.	אוצר מילים ומושגים: אוכלוסייה, מגזר, מגוון	איתור מידע פרשנות והיסק רגישות תרבותית	שיח בכיתה: האם התלמידים מכירים באופן אישי אדם המשתייך למגזר שונה משלו? מהם קווי הדמיון? וכיצד בא לידי ביטוי השוני ביניהם?	נעים להכיר
	2) עמ' 52-55: היכרות עם כמה ממאפייני האוכלוסייה החרדית והאוכלוסייה הערבית	אוצר מילים ומושגים: בד"ץ, גמ"ח, אברך, מרן, שטרימל, "חדר", קוראן, מסגד, רמדאן, אפטאר	גימטרייה לימוד שפה	התלמידים יתנסו בגמילות חסדים ויכירו בתועלת הצומחת מארגונים ומיזמה שכזו הלכה למעשה. אפשר להרחיב על מיזמי הגמ"ח באוכלוסייה החרדית ולהקים כאלה גם בכיתה: גמ"ח מכשירי כתיבה, גמ"ח דפי צביעה, גמ"ח משחקים וכדומה. אפשר לשחק במשחק הזיכרון שבעמוד 54 כ"משחק זיכרון אנושי" ובו כל ילד או זוג ילדים מייצגים מילה. לרוב התלמידים לא ברורים ההבדלים בין בדואים לבין דרוזים. מומלץ להרחיב על כך מעט בכיתה.	
	3) עמ' 56-57: הפקת מידע מדיאגרמת עמודות - גודל המגזרים בישראל התלמידים יערכו חקר על היישובים השכנים ליישובם.	דיאגרמת עמודות שימוש במפה	ארגון מידע חקר הסקת מסקנות	בשיעורי חשבון אפשר להרחיב את נושא הגרפים ולכנות גרפים הקשורים לעולמם האישי של התלמידים. במשימת החקר שבעמ' 57 אפשר לתת לתלמידים לחקור יישוב הסמוך אליהם, שמתגוררת בו אוכלוסייה שונה מזו שביישובם. הדבר חשוב להיכרות עם האוכלוסייה השונה בסביבתם הקרובה. בבתי ספר המזינים תלמידים מיישובים שונים אפשר לערוך "יום חברים" שבו כל תלמיד ותלמידה יזמינו אליהם הביתה תלמיד או תלמידה מיישוב אחר לאחר צוהריים של פעילות משותפת. פעילות זו תחזק את הקשר בין התלמידים ותנכיח את הצורך לשמור על קשר עם התלמידים שחיים מחוץ לגבולות היישוב שלהם.	
	4) עמ' 58: סוגרים עניין - כרזת יום העצמאות "שונים אבל שווים"	מפגש עם כרזה	ארגון מידע יישום יצירתיות	מומלץ לתלות את תוצרי התלמידים על לוח ייעודי בכיתה. לתלמידים המתקשים בפעילות היצירה אפשר לחלק מגן דוד ריק ולאפשר להם לעצב אותו כראות עיניהם בהשראת מגן דוד המופיע בכרזה שבעמ' 58. אפשר להאזין לשיר " שווים " וללמוד מילים בשפת הסימנים.	

פרק 6 - היכרות עם הרשות המקומית

אדם וחברה ביישוב ובסביבה ויחסי הגומלין ביניהם: ארגון המערכת היישובית והאזרחית

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתיבה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזדי
טבת - ינואר 4 שיעורים	1) עמ' 59-61: המושג "רשות מקומית" ותחומי האחריות והפעולה שלה	אוצר מילים ומושגים: רשות מקומית, מעטפת, אגפים, חזות העיר, תשתיות	מיון פרשנות והיסק מילוי שאלון: סקר שביעות רצון	בעמ' 60 אפשר לכתוב את הפעולות (המוצגות בתחתית העמוד) על כרטיסים ולתת לתלמידים למיין ולהוסיף כרטיסים משלהם. אפשר לערוך סיור בסביבת בית הספר, למצוא מפגעים ולחשוב מי אחראי לתקן אותם: הרשות המקומית או התושבים. העשרה שפתית: אפשר לבחור מפגע אחד ולכתוב מכתב לאחראי לתיקון (מכתב אישי או מכתב רשמי בהתאם לנמען).	הרשות המקומית של היישוב חרצית
	2) עמ' 62-63: המושג "חוקי עזר עירוניים" וחשיבותם להתנהלות תקינה של היישוב	אוצר מילים ומושגים: מוקד עירוני, חוקי עזר עירוניים, בית המחוקקים - הכנסת	פרשנות והיסק	קידום השיח הדבור והבעה בע"פ: אילו כללים עוזרים לכם לשמור על הסדר בכיתה? על איזה כלל קשה לכם לשמור במיוחד, ומדוע? אילו יכולתם להוסיף כלל, איזה כלל זה היה?	חוקי עזר עירוניים - טיקה מצטרפת ליישוב
	3) עמ' 64-66: מבנה הרשות ובעלי התפקידים השונים התלמידים יחשבו על רעיונות שבאמצעותם יוכלו לתרום לשיפור היישוב ולקידומו.	אוצר מילים ומושגים: ראש/ראשת הרשות, עובדי הרשות, חברי מועצת הרשות מפגש עם שיר: "אדוני ראש העיר" / עוזי חיטמן ריאיון	יזומה ומעורבות קהילתית	העשרה שפתית (עמ' 65): אפשר לעמוד על המאפיינים של שיר (בתים, שורות קצרות, פזמון חוזר, חריזה ועוד) ולתת לתלמידים לזהות מאפיינים אלו. אפשר להאזין ל שיר - אדוני ראש העיר ולשוחח עליו.	
	4) עמ' 67-68: הבחירות לרשות המקומית - כלי דמוקרטי המאפשר השפעה על החיים ביישוב סוגרים עניין - היישוב שלי – הרשות המקומית. מומלץ לתת כשיעורי בית.	אוצר מילים ומושגים: דמוקרטיה	אוריינות דיגיטלית ארגון מידע	אפשר להדביק על הלוח את הקלפים של ההצבעה הכיתתית וכך ליצור גרף עמודות שיחזור על הנושא שהתלמידים למדו בפרק 5 (מדריך למורה עמ' 44). אפשר להכין קלפי כיתתית שהתלמידים יוכלו להשתמש בה לאורך השנה להצבעות חשאיות בנושאים שונים שבהם ייתקלו. כך יפנימו את הרעיון של נושא הבחירות, הצבעה, דמוקרטיה וכדומה ואת הרעיון של ההשפעה של הבחירות על החיים בסביבה.	

פרק 7 - על תקציב ועל שירותים

אדם וחברה ביישוב ובסביבה ויחסי הגומלין ביניהם: התנהלות כלכלית של היישוב

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתיבה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בווידי
שבט - פברואר 4 שיעורים	(1) עמ' 69: המושג "תקציב הרשות" וההבנה שכדי לנהל תקציב יש לגבש תיעודף	אוצר מילים ומושגים: תקציב, הכנסות, הוצאות, תיעודף	פרשנות והיסק יישום	מומלץ מאד להתחיל את הפרק בתרגיל להמחשה: כל תלמיד ותלמידה יקבלו 100 ₪ בשטרות ובמטבעות. הם יכתבו במחברת מה יעשו בסכום זה, וכיצד יחלק אותו (למשל: קניית מתנה ליום הולדת של חבר, קניית קלפי כדורגל, קניית ממתקים, בילוי בקולנוע וכדומה). לאחר מכן התלמידים ישתפו זה את זה במליאה. כעת הכריזו על מכירת מוצרים מסוימים, ואמרו מה המחיר של כל מוצר (2 ק"ג גלידה, כרטיס למשחק כדורגל, שיעור חופשי וכדומה). מי שמעוניין לקנות מוצר, צריך לוותר על דבר אחר שתכנן לרכוש בכסף. על מה יוותר? דרך פעילות זו ילמדו התלמידים כי הסכום נשאר קבוע, ולכן עליהם ליצור סדר עדיפות כפי שיילמד בפרק.	
	את עמ' 70 אפשר לתת לתלמידים כשיעורי בית.			אפשר להקרין את הסרטון בנושא תקציב ולחזור על המושגים "הוצאות" ו"הכנסות" ועל העקרונות בבניית תקציב.	
	תוצר יצירתי: בסיום הלימוד תנו לתלמידים עלילון ("קומיקס") על המשפחה שלהם: ציורים ובועות דיבור. בכל בועת דיבור הם יכתבו כמה לדעתם הדמות הייתה רוצה להשקיע כסף (אבא: "אני הייתי קונה עציץ חדש" / אח: "אני הייתי קונה קורקינט" / אחות: "אני הייתי קונה ספר חדש לספריית היישוב" וכו'). כך יעמדו על ההבדלים בין הרצונות לבין ההעדפות של כל אחד ואחת.			מוצר יצירתי: בסיום הלימוד תנו לתלמידים עלילון ("קומיקס") על המשפחה שלהם: ציורים ובועות דיבור. בכל בועת דיבור הם יכתבו כמה לדעתם הדמות הייתה רוצה להשקיע כסף (אבא: "אני הייתי קונה עציץ חדש" / אח: "אני הייתי קונה קורקינט" / אחות: "אני הייתי קונה ספר חדש לספריית היישוב" וכו'). כך יעמדו על ההבדלים בין הרצונות לבין ההעדפות של כל אחד ואחת.	
	אפשר להקרין את הסרטון בנושא תקציב ולחזור על המושגים "הוצאות" ו"הכנסות" ועל העקרונות בבניית תקציב.			מוצר יצירתי: בסיום הלימוד תנו לתלמידים עלילון ("קומיקס") על המשפחה שלהם: ציורים ובועות דיבור. בכל בועת דיבור הם יכתבו כמה לדעתם הדמות הייתה רוצה להשקיע כסף (אבא: "אני הייתי קונה עציץ חדש" / אח: "אני הייתי קונה קורקינט" / אחות: "אני הייתי קונה ספר חדש לספריית היישוב" וכו'). כך יעמדו על ההבדלים בין הרצונות לבין ההעדפות של כל אחד ואחת.	
שבט - פברואר 4 שיעורים	(2) עמ' 71: מקורות ההכנסה של הרשות והמושג "מיסים"	אוצר מילים ומושגים: מיסים, הכנסות, מקורות הכנסה	הבעה בע"פ (דיון)	מידע נוסף על תקציב ומיסים אפשר למצוא באתר " איפה הכסף? "	מתכננים תקציב ליישוב (סימולציה)
	עמ' 72-73: הצורך בקביעת סדר עדיפויות	הכנסה	קבלת החלטות	כדאי להמחיש להם את המושג "מיסים" בעזרת המשחק ששיחקו בשיעור הקודם (דוגמה: "היו לך 100 ₪, 10 ₪ נאספו לטובת קופת הכיתה, ונשארו לך עכשיו 90 ₪ לרכישת המוצרים שרצית).	
	(3) עמ' 74-75: קריאת תרשים עוגה של הוצאות הרשות המקומית, סדרי העדיפויות המתבטאים בתרשים, הקשר בין ההוצאות לבין צורכי התושבים וניתוח הנתונים	אוצר מילים ומושגים: תרשים עוגה, שפ"ע	השוואה		
	התלמידים יישמו את הנלמד דרך משחק.	גרף עוגה			
שבט - פברואר 4 שיעורים	(4) עמ' 76-77: הקשר בין שינוי בצורכי התושבים לשינויים המתרחשים ביישוב	אוצר מילים ומושגים: הפתגם "דברי חכמים בנחת נשמעים"	פרשנות והיסק	אפשר לתת לתלמידים לכדוק עם הוריהם או עם אחד מוותיקי היישוב שלהם אילו שינויים חלו ביישוב, ואם היה לכך קשר לשינוי בהרכב האוכלוסייה או הצרכים שלה.	
	עמ' 78: סוגרים עניין - איתור מידע באתר הרשות המקומית ופיתוח חשיבה ביקורתית לגבי האירועים המתקצבים בידי הרשות	חשיבה ביקורתית	ניהול קונפליקטים	את המשימה בעמוד 78 אפשר לתת כשיעורי בית.	
			טיעון ושכנוע		

פרק 8 - שינויים ואנשים

אדם וחברה ביישוב ובסביבה יחסי הגומלין ביניהם: שינויים המתרחשים במרחב, שיקולים לשינויים במרחב האנושי

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתביה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בווידי
שבט - פברואר 4 שיעורים	1) עמ' 79-80: סוגים שונים של שינויים, החשיבות שבהסתגלות אליהם ובחינת השינויים שקרו בחיים האישיים	אוצר מילים ומושגים: הסתגלות	פרשנות והיסק זיהוי רגשות	בשיעור חברה מומלץ לקיים עם התלמידים שיח לפני העבודה בספר ולבקש מהם לשתף בשינויים שקרו להם באופן אישי (מעבר דירה, לידת אח וכדומה), איך השינוי השפיע עליהם, מה היו הקשיים או היתרונות, כיצד התמודדו ועוד. כדאי לעורר שיח: הציגו להם כרטיסי רגשות, ופתחו עימם את אוצר המילים בתחום זה. השיח יסייע לחבר את התלמידים לתהליכים ולשינויים הקורים ביישוב. כמו-כן השיח יסייע להם להרחיב את תשובותיהם ולדייק אותן במשימות שבעמ' 80. אפשר להרחיב את משימת הכוכבים בעמ' 80 ולתת לתלמידים לכתוב עוד דוגמאות לשינויים לפי הסוגים הרשומים בראש העמוד. העשרה שפתית: בשיעורי שפה אפשר להרחיב את הנושא ולהפגיש את התלמידים עם ילדים ועם דמויות ששינו את העולם דרך טקסטים וצפייה מונחית בסרטונים.	
	2) עמ' 81-83: השינויים החלים במרחב, והשפעותיהם על בני האדם		פרשנות והיסק גמישות מחשבתית קריאת דיאגרמת עמודות ותרשים עוגה זיהוי סיבות ומטרות ושימוש במילת הקישור "כי" ו"כדי"	הצעה לחמ"ד: אפשר לכתוב דו-שיח בין שתי דמויות מתקופת יהושע, המספרות על השינויים שהם עוברים וחווים בין הנדודים למדבר לבין תקופת כיבוש הארץ.	שינויים ביישוב סביבים
	3) עמ' 84-85: שינויים שחלו בעיר ת"א במרוצת הזמן והסיבות שגרמו להם	מפגש עם שיר: "גן השקמים" / יצחק יצחקי	השוואה התאמה בין סיבה לתוצאה	הצעה לפעילות פתיחה מובאת במדריך למורה בעמ' 56. אפשר לצפות ב סרטון "תל אביב- אז והיום". באתר העיריה מקומות שהיו ואינם אפשר ללחוץ על החץ ולקבל מידע נוסף על כל אתר בעיר. אפשר לקרוא, בין היתר, על השינויים שחלו בעיר ושהיו הסיבה להרס המבנה. אפשר להעתיק את אחד הטקסטים ולנתח אותו בשיעורי שפה. העשרה שפתית: נכיר לתלמידים מילות קישור של סיבה ותוצאה, וישלימו משפטי סיבה ותוצאה.	
	4) עמ' 86-88: חשיבות השמירה על אתרים היסטוריים והסוגיה של שימור מול התחדשות התלמידים יערכו היכרות עם המועצה לשימור אתרי מורשת ועם פועלה. התלמידים יערכו חקר ללימוד על אתר או מבנה היסטורי בסביבתם.	אוצר מילים ומושגים: שימור, אתרי מורשת, התחדשות	הבעת דעה חקר מעורבות קהילתית יוזמה	אפשר לצאת לסיור באתר מורשת היסטורי הנמצא בסביבת בית הספר.	לשמר או לחדש?

פרק 9 - על צריכה ועל קיימות

אדם וחברה ביישוב ובסביבה יחסי הגומלין ביניהם: צריכה וקיימות ביישוב

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתביה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בווידי
אדר - מרץ 4 שיעורים	1) עמ' 89-91: כוח הפיתוי שברכישת מוצרים מעבר לנחוץ ותוצאות הצריכה המוגברת, ובהן זיהום הסביבה	אוצר מילים ומושגים: צרכנות, צרכנות מחושבת, צריכה	איתור מידע פרשנות והיסק פיתוח מודעות ואחריות סביבתית	משחק המחשה בין רצון לצורך: כל הילדים עומדים בשורה. קראו בשמות חפצים, והילדים יתקדמו מספר צעדים (1-5) לפי הרצון שלהם לקבל את אותו החפץ (כדור חדש, הספר האחרון שיצא לחנויות, נעליים ממותגות, אורז, ילקוט חדש, שמפו, קלפי משחק וכדומה). בסיום הם יניחו חפץ המסמן לאן הם הגיעו (חפץ לכל ילד). חזרו על הפעילות, והפעם כשאתם מקריאים את אותה הרשימה, יתקדמו התלמידים לפי חשיבות הצורך באותו חפץ. גם כאן הם מסמנים לאן הגיעו. לאחר שני הסבבים בדקו ביחד את הפער שנוצר בין שתי הפעמים.	
	2) עמ' 92-93: תפקידה של הרשות המקומית בפינוי הזבל, בנזקים העלולים להיגרם בשל הצטברות אשפה, ובאחריותו האישית לשמירה על השטח הציבורי	אוצר מילים ומושגים: אחריות, קיימות, רשות היחיד, רשות הרבים, חז"ל מפגש עם מדרש אגדה: "מסקל האבנים"	פרשנות והיסק פיתוח מודעות ראייה גלובלית אחריות אישית	אפשר לצפות ב סרטון "עיר חכמה - פינוי אשפה".	
	3) עמ' 94-95: חשיבות המחזור והשימוש החוזר, דרכים להשתמש בפריטים קיימים כדי לצמצם את כמות הפסולת והייצור	אוצר מילים ומושגים: מחזור, שימוש חוזר, הפחתה, חומר גלם	יישום אחריות סביבתית	עמ' 95 משימה 2 - לאחר השיעור מומלץ לאסוף את האשפה בפחים ייעודיים למספר ימים ולאפשר לתלמידים למיין את האשפה בעצמם. לחלופין אפשר למיין תמונות. הפעילות תסייע לתלמידים ליישם את הנלמד בשיעור זה גם בחייהם האישיים. אפשר לצפות ב סרטון על מחזור בקבוקים וב סרטון על פחי מחזור. אפשר להכין תחפוזות מחומרי מחזור. אפשר לבקש מהתלמידים לחפש את סמל המחזור על אריזות שונות בסביבתם. הצעה לחמ"ד: אפשר להכין מחומרים ממחזרים דגם של חומש שמות או ספר יהושע בהתאם לנושא הנלמד בכיתה באותה תקופה.	שומרים על הסביבה
	4) עמ' 96-98: הנזקים הנגרמים משימוש באנרגיית חשמל המיוצרת בתהליך שרפת דלק, ואפשרויות לשימוש במקורות אנרגייה מתחדשת שאינה מזדהמת - הרוח ואור השמש בעמ' 98 יחזרו התלמידים על המושגים הנלמדים בפרק.	אוצר מילים ומושגים: אנרגייה, אנרגייה מתחדשת, משחיתנות (ונדליזם)	המשגה מעורבות ויוזמה	אפשר לקשר את הנלמד לשיעור מדעים: חשמל, חומרי דלק וחומרי בערה. אפשר להכיר לתלמידים את היישוב הקהילתי- אקולוגי "כליל" המייצר את החשמל בעצמו, ממחזור מים ועוד. הצעה לחמ"ד: מדרש קהלת רבה ז': בשעה שברא הקדוש-ברוך-הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו לפני כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשיי, כמה משובחים הם! וכל מה שבראתי, בשבילך בראתי. תן דעתך, שלא תקלקל ותחריב את עולמי. שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחריך". כדאי לקרוא את המאמר על 50 דברים שאפשר לעשות למען הסביבה.	

שער שני

איך הכול התחיל?

פרק 10 - היישוב הישן - שומרים על המסורת

היישובים במדינה שבדרך

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתיבה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזדי
ניסן - אפריל 4 שיעורים	עמ' 101-102: חשיבותה של ירושלים לעם היהודי, הגעגועים אליה לאורך הדורות והמניעים לעלייה לארץ	אוצר מילים ומושגים: כמיהה, גלות, עתיק - חדש	פרשנות והיסק הכרת העצמי	בעמ' 101 בקשו מהתלמידים לרשום במחברת אתרים שביקרו בהם או שהם מכירים בירושלים. לאחר מכן בקשו מהם למיין אותם על הלוח במליאה לאתרים ישנים ולאחרים חדשים. לאחר הלימוד אפשר להרחיב ולצפות ב כרטון על חג הסיגד ועל הכמיהה לירושלים. שאלו את התלמידים: כיצד באה לידי ביטוי הכמיהה לירושלים בחג הסיגד? המלצה לספר: הספר יומטיוול ירושלים מאת שהם סמיט הוא ספר הרפתקה על טיול באתריה השונים של ירושלים בשילוב צילומים אמיתיים. הצעה לחמ"ד: התלמידים יחפשו בתפילת שמונה-עשרה מקומות שבהם מוזכרת הכמיהה לחזור מהגלות לציון. מומלץ למקד את התלמידים בעמודים מסוימים.	
	עמ' 103-105: אורח החיים של אנשי היישוב הישן, בעלי מלאכה שפעלו בזמנם וכספי החלוקה	אוצר מילים ומושגים: היישוב הישן, בעלי מלאכה (חנווני, חלבן, סנדלר, אופה), כספי החלוקה	השוואה ארגון מידע בטבלה כתיבת מכתב אישי	אפשר להאזין ל שיר "על כפיו יביא" ולקרות את ה מילים שלו. שאלו את התלמידים: אילו בעלי מקצועות מוזכרים בשיר? למה הם כמהים? העשרה נוספת בנושא בעלי מלאכה מובאת מדריך למורה בעמ' 69.	
	עמ' 106-107: השפות שהביאו אנשי היישוב הישן מארצות מוצאם, דמותו של אליעזר בן יהודה וחשיבות השימוש בשפה העברית לא רק כשפת קודש אלא כשפת דיבור המקיפה את כל תחומי החיים	אוצר מילים ומושגים: ניבים, ארצות מוצא, שפת קודש		אפשר לצפות ב כרטון חדשות מהעבר על אליעזר בן יהודה. אפשר לתת לתלמידים להתנסות בחידוש מילים משל עצמם. למשל, הם יכולים להמציא מילה לכלי חלב ולסוכריות צבעוניות. התלמידים יסבירו את הצעתם בהקשר לשימוש: משפחת מילים, צליל דומה, משמעות וכדומה.	אליעזר בן יהודה
	עמ' 108-109: קשיים שהובילו ליציאה של אנשי היישוב הישן מחומות העיר העתיקה, והקמת השכונות החדשות שם	אוצר מילים ומושגים: היציאה מהחומות	זיהוי רגשות אוריינות דיגיטלית		יוצאים מן החומות
	עמ' 110: סוגרים עניין: משימה לשיעורי בית	קריאת מפה	השוואה	מומלץ להיעזר בהצעות לפעילות במדריך למורה עמ' 71.	

פרק 11 - החלוצים בוני המולדת

היישובים במדינה שבדרך

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתיבה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזי
אייר - מאי 4 שיעורים	1) עמ' 111-112: המושג "חלוצים בוני המולדת" החשוב להבנת תהליך בניין הארץ ויישובה התלמידים ילמדו על ההבדלים שבין החיים בגולה לבין החיים בארץ לאור ההשקפה הציונית אפשר לתת לתלמידים את המשימה בעמ' 113 לשיעורי בית.	אוצר מילים ומושגים: חלוצים, מולדת, ציונות כרזה	איתור מידע במילון אוריינות חזותית (התבוננות ופרשנות) השוואה	הקרינו לתלמידים את ה סרטון של השיר "פה בארץ חמדת אבות", ושאלו אותם: מה היה החלום והכמיהה של החלוצים? הצעה לחמ"ד: בחומש שמות אפשר לחזור לקריאת ים סוף ולסיפור נחשון בן עמינדב. "מתוך שהיו עומדין ונוטלין עצה אלו באלו קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה" (מסכת סוטה, ל"ז, ל"ז). דרך סיפור זה התלמידים יכירו את המילה חלוץ - נחשון.	להיות חלוצים
	2) עמ' 114-115: פועלם של החלוצים למען הקמת יישובים בארץ	אוצר מילים ומושגים: מושבה חקלאית מפגש עם שיר: "מי יבנה בית" / ליון קיפניס	ארגון מידע בטבלה אפיון דמות הבעה בכתב: עלילון (קומיקס)/ מכתב אישי יצירתיות ודמיון	העשרה שפתית: נעמוד על המילים המיוחדות בשיר (יבנה – בית; ייטע - כרם, יזרע – שדה; ישתול - פרדס). אילו עוד מילים מיוחדות מכירים התלמידים כדי לתאר פעולות המתאימות למטרות אלו? הצעה נוספת מובאת במדריך למורה בעמ' 75.	מי יבנה בית - שיר
	3) עמ' 116-117: השוואה בין החיים בגולה לחיים בארץ והקשיים שעיימם התמודדו החלוצים	אוצר מילים ומושגים: יישוב הארץ, מושבות, התיישבות שיתופית, כלי עבודה (חרמש, קלשון, מעדר) מכתב אישי	איתור מידע מיון פרשנות והיסק ניסוח טענה	הקרינו לתלמידים את ה סרטון של חדשות מהעבר, ושאלו אותם: באילו קשיים נתקלו החלוצים? התלמידים יראיינו את סבא או את סבתא או אדם אחר שעלה לארץ, ויכתבו במחברת את הקשיים שאיתם התמודדו בזמן עלייתם ארצה. המלצה לחמ"ד: באילו קשיים נתקלו בני ישראל עם הכניסה לא"י בזמן יהושע?	מסע בזמן
	4) עמ' 118-119: הכרת דמותה של מניה שוחט, יחסי השכנות בין הערבים ליהודים והצורך בהקמת ארגון "השומר" בעמ' 120 יחשבו התלמידים על דרכים לביטוי הקשר שלהם לארץ.	אוצר מילים ומושגים: מניה שוחט, ארגון "השומר", שכנות ריאיון – דו-שיח	איתור מידע ניהול יחסים בין-אישיים וניהול קונפליקטים	משחק הדגל (הוראות) יכול להמחיש את ההתקפות שחוו החלוצים מצד הערבים, ואת הצורך בהקמת ארגון השומר כדי לשמור על היישובים. אפשר לסייר במוזאון בית השומר בכפר גלעדי. "שכנות טובה" – התלמידים יחשבו על מעשים טובים שיוכלו לעשות בעבור שכניהם ולחזק בכך את יחסי השכנות.	

פרק 12 - תרבות עברית

היישובים במדינה שבדרך

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתובה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזדי
אייר - מאי 4 שיעורים	עמ' 121-123: המושג "תרבות עברית" ודמותו של חיים נחמן ביאליק. התלמידים יכירו את התרבות שהביאו איתם העולים מארצות מוצאם.	אוצר מילים ומושגים: תרבות עברית, ויכוח תחרותי ("דיבייט", ועל-פי הצעת האקדמיה ללשון העברית: מַעֲמָת), המשורר הלאומי תמונות של מגוון כלי נגינה	טיעון ושכנוע הבעה בעל-פה	הקרינו לתלמידים את ה סרטון של חדשות מן העבר על ביאליק. לאחר הצפייה, התלמידים יכינו "תעודת זהות" לביאליק (שם מלא, תאריך לידה, מקום לידה, עיסוק, כינוי, תאריך עלייה לארץ, רחוב ועיר מגורים, דוגמאות ליצירות, מילים שחידש, שנת פטירה, מקום קבורה).	
	עמ' 124-126: כרזת פרסומת לסרט מהתקופה המדגישה את האהבה לארץ ולציורים של נופי הארץ. התלמידים יכירו את דמותה של ציונה תג'ר ואת מראה הארץ דרך יצירותיה. את המשימות בעמ' 125 אפשר לתת לתלמידים כשיעורי בית.	אוצר מילים ומושגים: ציונה תג'ר, אחוזת בית, קולנוע עברי ציורים של נופי הארץ	אוריינות חזותית השוואה הבעת דעה יצירתיות	אפשר להשוות בין ציוריהם של אומנים שונים באותה תקופה: איזו עיר או איזה מקום מתוארים בציורים? מה בחרו האומנים לתאר? באילו צבעים השתמשו? נעמוד על ההבדלים ועל קווי הדמיון בין הציורים האלה: ציונה תג'ר - נמל יפו; ראובן רובין - נמל יפו הישן; נחום גוטמן - מפרץ יפו.	
	עמ' 127-128: היצירה בשפה העברית, שנועדה לבסס את השימוש בעברית בקרב הילדים	עלילון (קומיקס) שיר ילדים "קן לציפור" / חיים נחמן ביאליק	יצירתיות	דרך שיר ילדים שכתב ביאליק קן לציפור - שיר ודרך קריקטורה מהתקופה מהעיתון "דבר לילדים" יגלו הילדים כי אחת ממטרות היצירה בעברית הייתה ביסוס השפה אצל ילדים. המלצות להרחבה מובאות במדריך למורה בעמ' 80.	
	עמ' 129: דמותו של הרב קוק והקשר בינו לבין חיים נחמן ביאליק עמ' 130: סוגרים עניין	אוצר מילים ומושגים: הרב אברהם יצחק הכהן קוק	התאמה הבעת דעה פרשנות והיסק	כדאי לקשר נושא זה לנלמד בפרק 5 על היכרות עם קהילות שונות ועם מגזרים שונים ולעסוק ביכולת שלנו ללמוד מאנשים שחייהם שונים משלי. הצעה לחמ"ד: אפשר לצפות ב סרטון על הרב קוק ולשאל מדוע יצא הרב קוק למסע בין המושבות.	הרב אברהם יצחק הכהן קוק

פרק 13 - המדינה שבדרך

היישובים במדינה שבדרך

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתיבה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזדי
סיוון - יוני 4 שיעורים	1) עמ' 131-133: הכרת הערך של דבקות במטרה התלמידים יכירו את המחחרות ואת נחישות היישוב היהודי ואת דבקותו במטרה של הקמת בית לאומי בארץ ישראל לנוכח ההגבלות שהציב השלטון הבריטי.	אוצר מילים ומושגים: דבקות במטרה, מחחרות, הגנה, אצ"ל, לח"י, הגבלות	השערה הבעת דעה	במדריך למורה בעמ' 85 למטה מובאת הצעה למשחק.	
	2) עמ' 134-135: הקמת יישובים במבצעי "חומה ומגדל"	אוצר מילים ומושגים: חומה ומגדל תמונה היסטורית	אוריינות חזותית פרשנות והיסק	אפשר לבנות דגם "חומה ומגדל" בעזרת קשקשים, קאפלות או חומרי מחזור בזמן הקצר ביותר (לפני שהבריטים מגיעים). אפשר להקרין את הסרטון חומה ומגדל - סרטון .	
	3) עמ' 136-137: הקשיים שהערימו הבריטים על היהודים שביקשו לעלות לארץ לפני השואה ואף אחריה התלמידים יכירו את סיפורה של אוניית המעפילים "אקסודוס".	אוצר מילים ומושגים: העפלה, מעפילים, מחנות מעצר	פרשנות והיסק זיהוי רגשות	העולים היו צריכים להגיע לארץ בלי שהבריטים יראו אותם ויגרשו אותם. נמחיש זאת בעזרת המשחק "דג מלוח": בחרו ילד או ילדה להיות "דג מלוח". הילד עומד צמוד לקיר או לקו דמיוני. שאר המשתתפים עומדים במרחק כעשרה מטרים ממנו, מאחורי קו קבוע מראש. "הדג המלוח" מסתובב כשגבו למשתתפים, קורא במהירות "1, 2, 3 דג מלוח", ומסתובב חזרה אל המשתתפים. בזמן שהוא קורא, יתר המשתתפים מתקדמים לעברו. כאשר הוא פוקח עיניים, הם קופאים במקום. אם הדג המלוח רואה מישהו זז, הוא פוקד עליו לחזור לקו התחלה. מטרתם של המשתתפים להגיע אל הדג המלוח ולגעת בו.	מי שבא לפה, אחינו
	4) עמ' 138-139: הערכים ערבות הדדית וסולידריות התלמידים ילמדו על הערכים דרך שיר שנכתב בעקבות העזרה למעפילים ודרך הכנסת אורחים בימינו.	מפגש עם שיר: "צל ומי באר" / יורם טהרלב	אוצר מילים הבעת דעה	הצעות לפעילות מובאות במדריך למורה בעמ' 87. צפו בסרטון צל ומי באר - שיר , ושאלו את התלמידים איזו שורה לדעתם מבטאת יותר מכול הכנסת אורחים יפה. הצעה לחמ"ד: אפשר לבצע השוואה בין השיר לבין המקור בבראשית המספר על הכנסת האורחים של אברהם אבינו: "גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה".	צל ומי באר - שיר

פרק 14 - יוצרים ומסכמים

חודש + סך השיעורים	מס' השיעור או השיעורים והנושאים הנלמדים (הפניה לעמוד בספר)	סוגה ספרותית (שיר, סיפור או קטע מידע), מושגים חדשים, אומנות ומגוון תמונות להמחשה	לשון, מיומנויות וכתיבה בעקבות הלימוד	העשרה, פעילות חווייתית, פעילות חוץ, חיבור לתחומי דעת נוספים	פעילויות מתוקשבות בוויזדי
סיוון - יוני 2 שיעורים	בחירת אחת משתי פעילויות לסיכום: בניית דגם של יישוב או יצירת משחק בנושא היישובים שבדרך				